

בגחלת לוחשת: מיכאל קרפין קרא את כתבתו על המשך העלייה מרוסיה, או נכון יותר ההגירה של יהודי רוסיה (ערוץ 1, "מבט שני" 13.11). הכתבה הייתה שטחית למדי. היא לא חדרה לעומק האספקטים של ההגירה היהודית והתחמקה מהתייחסות ונקיטת עמדה גלויה לבעיית קליטת רבבות נישואי התערובת הארץ. במיוחד המרואיין היחיד, שגריר לשעבר ברוסיה, במופגן לא העיז לקרוא לילד בשמו ודיבר רק במעורפל על "בעיות טעונות פתרון".

העלייה מרוסיה דומה בהרבה מובנים לעליית יהודי גרמניה בשנות השלושים. כ- 60,000 עולים מגרמניה נקלטו ביישוב שמנה קצת יותר מחצי מיליון – יחס דומה לקליטת יהודי רוסיה באוכלוסיית ישראל בימינו. העולים מרוסיה היום, כעולי גרמניה דאז, שהיו לרוב חילונים, לא פוליטיים וממעמד בינוני. זה גם המבנה חברתי של עולי רוסיה: אוכלוסייה משכילה, רציונלית, שלפניה נפתח השער לארץ מערבית (ויהודית נוסף על כך), אליה זכאים להיכנס עקב השתייכותם האתנית. לא מחפשים את ארץ האבות, בה יוכלו "לחיות כיהודים". רובם היו מעדיפים ישראל פתוחה לתרבות אירופאית ופחות שבויה באמונות הטפלות והנוגסות של דתיות פוליטית סחטנית.

הגחלת הלוחשת של חיים יבין אינה אלא פטה מורגנה. היא אינה קיימת במציאות, לפחות לא, כפי שתיאר אותה, לכן אינה יכולה גם לדעוך. כל ההצגות של "מורשה מתחדשת" על גבי המסך הן שקר, שתפקידו לזייף מציאות. מה שכן נשמר במשך הדורות, זו גחלת השאיפה לחופש כלכלי ופוליטי, בקיצור, רצון ההגירה למערב, לאמריקה, שאיפה שהופסקה ע"י המהפכה הקומוניסטית וחוקי ההגירה של ארה"ב בתחילת שנות ה-20. זה מה שרוצים. את ההתחדשות הלאומית מוכנים לקבל כבנוס, אך לא בכל מחיר. את מחיר דיני האישות ההלכתיים, שכל כך מובן מאליו לאזרח הישראלי מן השורה (והאדיש), עולים רבים אינם מוכנים לשלם. האם בסוף המאה ה-20 תפישה ארכאית כמו דת צריכה לקבוע זירוג אדם בחברה (הישראלית)? האם מצבם המשפחתי של 150 אלף עולים "חריגים" אינו יותר מ"טעון טיפול"? האם דבר אינו מקומם את מיכאל קרפין לנוכח האסון, שהמיט הממסד הדתי על העולים בשם ההלכה? איפה התביעה, הזעקה, לסלק לאלתר את הדתיים ממשלם האוכלוסין, להתקנה מיידית של דיני אישות אזרחיים? את הגחלת הזו, השאיפה לחיים חופשיים מאזיקי אידיאולוגיה, אמונות טפלות וכפיה דתית – אנו במו ידינו עושים כל מאמץ לכבות.

הדחף לצאת קיים אצל יהודי חבר העמים – אבל אין זה משחרר אותנו מהכוונה אחראית של ההגירה. האם לא אחראי וגבון יותר להבהיר מראש לעולה העתידי את כל הבעיות והמשוכות שעלולות לעמוד בדרכו כאן בארץ החדשה? ישראל עוד לא ניסתה עצמה בקליטת מעמד בינוני עם צרכים כלכלים, חברתיים ותרבותיים. האם לא הגון יותר להזהיר מראש עולה מסוים, שהעבודה שעשוי למצוא כאן אינה יותר מטאטוא רחובות? שמקום עבודה אינו מבטיח בהכרח תשלום משכנתא של דירה שנרכשה? ומה זה בכלל "בטחון" בכלכלת שוק?

קיימות ארצות מערביות, שמעונינות לקלוט מהגרים לבנים משכילים. קנדה, אוסטרליה וניו-זילנד הן כאלה. לצדן ארה"ב, שכפי הנראה מגבילה במידת מה הגירת יהודים אליה. במערב אירופה רק גרמניה מוכנה לקלוט יהודים מחבר העמים, וזאת בתנאים חריגים בהשוואה לכל ארץ אחרת: סיוע כספי אדיב ביותר, דיור חינום, שימוש באמצעי תחבורה חינום, לימוד חינום בכל המוסדות. הסיבה? קשה לנחש. נקיפות מצפון, הרצון לבנות מחדש את "יהדות גרמניה", שעצם קיומה הייתה עילה להשמדתה? סל הקליטה שלנו אינו יכול להתחרות בגרמנים. "לחם ומלח – זה מה שיש" ותקווה ליציבות לדורות הבאים, בסביבה חברתית פחות פרובלמטית מאשר גרמנית.

שח"כים ועמך יחפשו "שורשים" אצל "אביהם", מלך מרוקו! את משפחות נישואי התערובת והחד הוריות שהגיעו הנה עלינו להשריש כאן, על אפס וחמתם של אותם פוליטיקאים דתיים, שעצם דתיותם היא מקור פרנסתם המפליגה - וכל זה כמובן במסגרת הגינות וסבירות, שאורה נמיר לאחרונה העירה עליה.

בהרבה זוגות עולים רוסים, שאני פוגש ברחוב, אני רואה את הורי, כפי שהגיעו לצילה ב-1939, עוד לא בגיל שישים וכבר נראים קשישים. ההגירה מזקינה. שנות ההסתגלות וההתאקלמות סופרות כפול. זעזוע העקירה אינו עובר בקלות. הגירה היא ניתוח והחלמה איטית וממושכת.

בטחון כלכלי והעדר חיכוך חברתי - זה מה שמיעוטים אתניים מחפשים בארץ התנחלותם. אצל יהודי חבר העמים נוסף גם חופש הניידות החדש והפחד, שזה עלול להילקח מהם שוב. מה שעלינו להבטיח לעולי רוסיה הם יציבות הקיום וחופש מהגבלות על השקפה. "הציונות חשובה מדי כדי להשאירה לאידיאולוגים" - כַרְיאנט ממרה של קלמנסו. הבנה ופרגמטיות זה מה שדרוש, לא אמונות טפלות.